

Міністерство охорони здоров'я України

**Національна медична академія
післядипломної освіти імені П. Л. Шупика**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вчена рада НМАПО імені П. Л. Шупика
Протокол від 13.11.2019 р. № 10 зі
змiнами від 9.09.2020, введеними в дію
наказом НМАПО від 15.09.2020- №3412
Голова вченої ради

 Ю. В. Вороненко

Система менеджменту якості освіти

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

**«Теорія демократії та базові інститути демократичного
суспільства»**

Галузь знань: 28 «Публічне управління та адміністрування»

Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування»

Освітньо-професійна програма: «Публічне управління та адміністрування»

Курс – 1

Семестр – 2 - 3

Лекції – 4

Залік – 3 семестр

Семінари,

Практичні заняття – 6

Самостійна робота – 80

Усього (годин/кредитів ECTS) – 90/3

Індивідуальне завдання 1 – 2 семестр

Робочу програму навчальної дисципліни «Теорія демократії та базові інститути демократичного суспільства» розроблено на основі освітньої програми та робочого навчального плану підготовки фахівців освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньо-професійною програмою «Публічне управління та адміністрування», та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробили науково-педагогічні працівники кафедри управління охороною здоров'я НМАПО імені П. Л. Шупика.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри протокол № 11 від «31» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри професор Михальчук В. М.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні
Навчально-методичної комісії НМАПО імені П. Л. Шупика

протокол № 6 від 07 вересня 2020 р.

Голова навчально-методичної комісії
чл. кор. НАМН України професор

Вдовиченко Ю.П.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Пояснювальна записка.....	4
1.1. Заплановані результати	4
1.2. Програма навчальної дисципліни	9
2. Зміст навчальної дисципліни	10
2.1. Структура навчальної дисципліни	10
2.2. Лекційні заняття, їх тематика і обсяг	11
2.3. Практичні заняття, їх тематика і обсяг	12
2.4. Самостійна (індивідуальна) робота слухача, її зміст та обсяг	13
2.5. Індивідуальна залікова робота	13
2.6. Орієнтовні теми самостійної домашньої роботи	14
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни.....	15
3.1. Методи навчання.....	15
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна).....	15
4. Рейтингова система оцінювання набутих знань та вмінь	17

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни розроблена на основі Національної рамки кваліфікацій України, «Положення про організацію освітнього процесу в НМАПО імені П. Л. Шупика», уведеного в дію наказом № 3339 від 13 жовтня 2016 р., освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня підготовки за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» та інших відповідних нормативних документів.

1. Пояснювальна записка

1.1. Заплановані результати.

Місце: навчальна дисципліна є теоретичною основою сукупності знань та вмінь, що забезпечують базову підготовку фахівців з публічного управління та адміністрування і входить до циклу гуманітарної та соціально- економічної підготовки магістрів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування». Демократія як суспільно-політичний феномен є визначальною формою людського цивілізаційного розвитку. Демократичні політичні інститути та процеси займають центральне місце в системі публічного врядування будь-якої країни, формують державний лад та відповідний політичний режим, вирішальним чином впливають на формування та реалізацію державної політики що обумовлює важливе значення вивчення дисципліни «Теорія демократії та базові інститути демократичного суспільства».

Метою вивчення дисципліни «Теорія демократії та базові інститути демократичного суспільства» є розкриття сутності демократичного управління в системі публічного врядування, теорій демократичного транзиту як процесу переходу від авторитарно-тоталітарних політичних режимів до демократичних; особливостей формування та розвитку демократичних інститутів, процесів, процедур; ознайомлення слухачів з основними цінностями демократії та моделями демократичного розвитку; отримання студентами системних знань з об'єктивних закономірностей, умов, процесів і специфічних особливостей формування демократичних політичних інститутів та процесів та як вони впливають на державне управління.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Теорія демократії та базові інститути демократичного суспільства» є:

- розуміння сутності найбільш актуальних проблем становлення й розвитку демократичного ладу;
- розуміння основних складових, які формують демократичні політичні інститути, і які впливають на політичні процеси;
- розуміння демократії як цілісної саморегулюючої системи з врахуванням особливостей розвитку українського суспільства, його трансформації;

- засвоєння основних принципів формування сучасної демократичної політичної системи, обґрунтування політичних проблем;
- вміння визначати походження, структуру та механізм функціонування політичної системи, державної влади, партійних систем;
- вміння аналізувати проблеми поширення демократії в контексті сучасних процесів глобалізації та висвітлити ідеї й елементи демократії в історичній традиції України;
- сприяння розвитку професійної кваліфікації слухачів на підставі надання систематизованих знань щодо цінностей демократії;
- набуття знань методики аналізу процесів демократичного державотворення та його значення для практики публічного управління;
- розробка та впровадження теоретичних і організаційно-правових засад державної політики у практику діяльності та розвитку органів публічного врядування в Україні;
- вміння формувати значення політичної еліти та політичного лідерства для становлення демократії в державі;
- вміння формування розуміння особливостей демократичної організації суспільного буття та системи органів публічної влади в державі, спрямованих на підвищення ефективності управління;
- вміння проведення аналізу політичної думки, особливостей генези національних політичних шкіл, теорій і практики демократичного транзиту та здійснення демократичних реформ;
- вміння аналізувати взаємозв'язки політичного адміністрування з соціально-економічною політикою, їх основ і механізмів;
- набуття навичок вільного користування первинними і додатковими джерелами інформації щодо аналізу та розробки державних програм у сфері державної політики;
- ознайомлення слухачів із зарубіжним досвідом щодо розвитку теорії і практики формування демократичних політичних режимів;
- вміння визначати теоретичні, духовні, прикладні та інструментальні компоненти демократії, їх роль і функції у підготовці політичних рішень;
- вміння аналізувати сутність політичної влади, держави, політичного життя, політичні відносини і процеси, суб'єкти і об'єкти політики;
- вміння класифікувати міжнародні політичні процеси, місце та роль України в сучасному світі;
- оволодіння навиками демократичної політичної культури, набуття розуміння сучасних демократичних цінностей західноєвропейської цивілізації;
- ознайомлення з методиками, нормативними документами, що визначають процеси демократичного державотворення;
- вміння аналізувати і систематизувати власний практичний досвід публічного службовця і надавати рекомендації щодо удосконалення демократичних процесів в Україні.

*У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню слухачами професійними **компетентностями**:*

Інструментальні компетентності:

- способи узагальнення, аналізу, сприйняття інформації, постановки мети і вибору шляхів її досягнення;
- способи кооперації з колегами, праці в колективі;
- здатність до організації і планування аналітичної діяльності у сфері державного управління;
- здатність до аналізу політичних інститутів і процесів в Україні;
- знання і уміння оперувати політичними категоріями та поняттями в сфері політичних інститутів та державного управління;
- усне спілкування рідною мовою у процесі дискусії;
- знання другої мови при оволодінні іншомовними джерелами;
- елементарні комп'ютерні навички (використання мережі Інтернет для опанування рекомендованих електронних джерел, робота у Microsoft Office Point при підготовці доповіді з презентацією);
- навички управління інформацією для використання тенденцій розвитку, форм державного управління та політичного адміністрування;
- навички прийняття обґрунтованих управлінських рішень з питань державного управління та політичного адміністрування.

Міжособистісні компетентності:

уміння працювати у команді;

- здатність до критики та самокритики під час дискусії;
- уміння донести до фахівців і нефахівців інформації, ідеї, проблеми, рішення та власного досвіду в галузі професійної діяльності;
- навички та уміння формування між особових стосунків у колективі при обстоюванні власної позиції під час дискусії;;
- етичні зобов'язання при опонуванні до виступів доповідачів;
- розуміння традицій та звичаїв інших культур, уміння проявляти толерантне ставлення;
- уміння критично оцінювати явища, ситуації, діяльність осіб, спираючись на знання.

Системні компетентності:

- здійснювати обґрунтування прийняття політичних рішень та їх реалізацію;
- приймати політичні рішення в умовах невизначеності, ризику та конфлікту;
- розробляти ефективні політичні рішення з використанням методів політичного аналізу;
- визначати способи формалізації та реалізації політичних рішень;
- здійснювати обґрунтований вибір методів політичного аналізу для формування ефективних політичних рішень;
- застосовувати методи експертних оцінок для визначення ступеня ризику політичних рішень;
- прогнозувати політичні рішення з урахуванням впливу чинників зовнішнього середовища;
- ідентифікувати політичні ризики;
- визначати технологію розробки та реалізації політичних рішень;
- визначати інтегральні показники оцінки ризику політичної діяльності;
- формувати напрями зниження ступеня ризику політичної діяльності;
- формувати напрями підвищення ефективності політичної діяльності;
- здатність застосовувати знання на практиці;
- визначати оптимальні та політичні рішення в умовах невизначеності;
- визначати оптимальні та політичні рішення в умовах конфлікту;
- проводити аналіз впливу невизначеності на якість прийняття політичних рішень;
- критично мислити і генерувати креативні ідеї та вирішувати важливі проблеми на інноваційній основі;
- здатність працювати самостійно при опрацюванні джерел, підготовці доповіді з презентацією, підготовці альтернативних підходів до висвітлення теми дискусії;
- бажання досягти успіху при обговоренні тем доповідей з презентацією;;
- здатність адаптуватися до нових ситуацій у професійній діяльності;
- уміння реалізовувати проекти в сфері державного управління та політичного адміністрування.

Спеціальні (фахові) вміння (компетентності)

- знання основних положень і методів, процесів політичних, гуманітарних і економічних наук при вирішенні політичного адміністрування, державного управління і професійних завдань;
- знання способів аналізу політично значущих проблем і процесів;
- розуміння сутності і значення інформації у розвитку сучасного інформаційного суспільства;
- вміння застосовувати основні методи, способи і засоби залучення, збереження, переробки інформації;
- вміння розрізняти основні види політичних інститутів в українській і світовій практиці;
- знання процедури і техніки підготовки законодавчих актів в контексті державного управління і політичного адміністрування;
- знання видів основних угод, які укладаються з юридичними сторонами, їх відмінностей і переваги з урахуванням політичних процесів, що впливають на державне управління і політичне адміністрування;
- знання організації, техніки державного управління і політичного адміністрування;
- сумлінне виконання професійних обов'язків;
- вміння використовувати основні положення і методи політичних, соціальних, гуманітарних і економічних наук при вирішенні професійних знань в контексті державного управління і політичного адміністрування;
- вміння аналізувати політично значущі проблеми і процеси;
- дотримання основних вимог інформаційної безпеки;
- обґрунтування політичних рішень і оцінювання їх наслідків.

Навчальна дисципліна «Теорія демократії та базові інститути демократичного суспільства» базується на знанні таких дисциплін: "Загальна теорія держави та конституційні основи публічної влади", "Публічне управління та адміністрування", "Публічна політика в Україні: інституції та процеси", "Організаційно-правові засади публічного управління".

1.2. Програма навчальної дисципліни.

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з 1 /одного/ навчального модуля та наступних тем:

Тема 1. Передумови та витоки демократії, генезис та сутність народовладдя.

1. Історичні передумови та витоки сучасної демократії.
2. Антропологічна природа влади як першооснова демократії.
3. Генезис та особливості розуміння демократії на різних етапах розвитку людства.
4. Зміст та характеристика провідних ідей теорії демократії.
5. Ціннісна система народовладдя: сутність та зміст основних принципів і засад.
6. Генетичний код політичного психотипу людини і демократія.

Тема 2. Теорія демократії. Світові моделі демократичного устрою. Теорії переходу до демократії.

1. Класичні демократії: ліберальна, охоронна, елітарна, представницька.
2. Демократія для саморозвитку. Партіципаторна демократія.
3. Плюралістична, консоціативна та плебісцитарна демократія. Поліархія.
4. Чотири "хвилі демократизації" в теорії переходу від авторитаризму до демократії.
5. Типологія політичної трансформації: переворот, революція, модернізація, демократичний транзит.
6. Моделі переходу до демократії (Д. Растоу, Ф. Шміттєра, С Хантінгтона).

Тема 3. Інституційна структура та політичні процеси в сучасній демократії. Зміст та перспективи розвитку народовладдя в Україні.

1. Інститути та цінності сучасної демократії.
2. Політичні інститути й процеси в демократичному суспільстві.
3. Вибори як формотворча основа демократії.
4. Демократія і громадянська участь в Україні.
5. Демократичний транзит України: віхи та проріхи.
6. Проблеми та перспективи становлення та розвитку демократії в Україні.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Структура навчальної дисципліни

№ за п.	Назва теми (модулю)	Обсяг навчальних занять (год.)			
		Усього	Лекції	Практич. заняття	СРС
1.1	<i>Передумови та витоки демократії, генезис та сутність народовладдя:</i> Історичні передумови та витоки сучасної демократії. Антропологічна природа влади як першооснова демократії. Генезис та особливості розуміння демократії на різних етапах розвитку людства. Зміст та характеристика провідних ідей теорії демократії. Ціннісна система народовладдя: сутність та зміст основних принципів і засад. Генетичний код політичного психотипу людини і демократія.	26	2	1	23
1.2	<i>Теорія демократії. Світові моделі демократичного устрою. Теорії переходу до демократії:</i> Класичні демократії: ліберальна, охоронна, елітарна, представницька. Демократія для саморозвитку. Партіципаторна демократія. Плюралістична, консоціативна та плебісцитарна демократія. Поліархія. Чотири "хвилі демократизації" в теорії переходу від авторитаризму до демократії. Типологія політичної трансформації: переворот, революція, модернізація, демократичний транзит. Моделі переходу до демократії (Д. Растоу, Ф. Шміттєра, С Хантінгтона).	26	2	1	23
1.3	<i>Інституційна структура та політичні процеси в сучасній демократії. Зміст та перспективи розвитку народовладдя в Україні:</i> Інститути та цінності сучасної демократії. Політичні інститути й процеси в демократичному суспільстві. Вибори як формотворча основа демократії. Демократія і громадянська участь в Україні. Демократичний транзит України: віхи та проріхи. Проблеми та перспективи становлення та розвитку демократії в Україні.	26	2	1	23
1.11	Індивідуальна залікова робота	8	-	-	8
1.12	Модульна контрольна робота №1	4	-	1	3
Усього за навчальною дисципліною		90	6	4	80

2.2. Лекційні заняття, їх тематика і обсяг

№ за пор.	Назва теми (модулю)	Обсяг навчальних занять (год)	
		Лекції	СРС
1.1	<i>Передумови та витоки демократії, генезис та сутність народовладдя:</i> 1. Історичні передумови та витоки сучасної демократії. 2. Антропологічна природа влади як першооснова демократії а. 3. Генезис та особливості розуміння демократії на різних етапах розвитку людства. 4. Зміст та характеристика провідних ідей теорії демократії. 5. Ціннісна система народовладдя: сутність та зміст основних принципів і засад. 6. Генетичний код політичного психотипу людини і демократія.	2	10
1.2	<i>Теорія демократії. Світові моделі демократичного устрою. Теорії переходу до демократії:</i> 1. Класичні демократії: ліберальна, охоронна, елітарна, представницька. 2. Демократія для саморозвитку. Партіципаторна демократія. 3. Плюралістична, консоціативна та плебісцитарна демократія. Поліархія. 4. Чотири "хвилі демократизації" в теорії переходу від авторитаризму до демократії. 5. Типологія політичної трансформації: переворот, революція, модернізація, демократичний транзит. 6. Моделі переходу до демократії (Д. Растоу, Ф. Шміттєра, С Хантінгтона).	2	10
1.3	<i>Інституційна структура та політичні процеси в сучасній демократії. Зміст та перспективи розвитку народовладдя в Україні:</i> 1. Інститути та цінності сучасної демократії. 2. Політичні інститути й процеси в демократичному суспільстві. 3. Вибори як формотворча основа демократії. 4. Демократія і громадянська участь в Україні. 5. Демократичний транзит України: віхи та проріхи. 6. Проблеми та перспективи становлення та розвитку демократії в Україні	2	10
Усього за навчальною дисципліною		6	30

2.3. Практичні заняття, їх тематика і обсяг

№ за пор.	Назва теми (модулю)	Обсяг навчальних занять (год)	
		Практич. заняття	СРС
1.1	<i>Передумови та витоки демократії, генезис та сутність народовладдя:</i> 1. Історичні передумови та витоки сучасної демократії. Антропологічна природа влади як першооснова демократії. Генезис та особливості розуміння демократії на різних етапах розвитку людства. Зміст та характеристика провідних ідей теорії демократії. Ціннісна система народовладдя: сутність та зміст основних принципів і засад. Генетичний код політичного психотипу людини і демократія.	1	13
1.2	<i>Теорія демократії. Світові моделі демократичного устрою. Теорії переходу до демократії:</i> Класичні демократії: ліберальна, охоронна, елітарна, представницька. Демократія для саморозвитку. Партіципаторна демократія. Плюралістична, консоціативна та плебісцитарна демократія. Поліархія. Чотири "хвилі демократизації" в теорії переходу від авторитаризму до демократії. Типологія політичної трансформації: переворот, революція, модернізація, демократичний транзит. Моделі переходу до демократії (Д. Растоу, Ф. Шміттєра, С Хантінгтона).	1	13
1.3	<i>Інституційна структура та політичні процеси в сучасній демократії. Зміст та перспективи розвитку народовладдя в Україні:</i> Інститути та цінності сучасної демократії. Політичні інститути й процеси в демократичному суспільстві. Вибори як формотворча основа демократії. Демократія і громадянська участь в Україні. Демократичний транзит України: віхи та проріхи. Проблеми та перспективи становлення та розвитку демократії в Україні.	1	13
Усього за навчальною дисципліною		3	39

2.4. Самостійна (індивідуальна) робота слухача, її зміст та обсяг

№ за пор.	Зміст самостійної роботи слухача	Обсяг СРС (годин)
2 семестр		
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	30
2.	Підготовка до практичних занять	39
3.	Виконання індивідуальної залікової роботи	8
4.	Підготовка до заліку	3
Усього за навчальною дисципліною		80

2.5. Індивідуальна залікова робота

Індивідуальна залікова робота для проміжного контролю знань виконують слухачі магістратури спеціальності «Публічне управління та адміністрування» відповідно до навчального плану у другому семестрі, відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь слухачів при виконанні науково-дослідної роботи

Метою виконання індивідуальної роботи є закріплення і систематизація отриманих знань у процесі самостійної підготовки у міжсесійний період.

Слухач магістратури повинен:

- прослухати курс лекцій, вивчити теоретичний матеріал;
- ознайомитись з нормативно-правовою базою, науково-монографічною літературою, підручниками, посібниками, вивчити практику організації діяльності державних службовців в контексті реалізації соціальної та гуманітарної політик;
- виконати в міжсесійний період отримане індивідуальну залікову роботу, подати його у встановлений термін для перевірки і захистити у викладача на консультації.

Індивідуальна залікова робота для проміжного контролю знань містить теоретичні питання, які включають всі теми відповідно до розробленої програми дисципліни. Варіанти теоретичних завдань задаються викладачем.

Для висвітлення теоретичних завдань слухачі магістратури повинні використовувати законодавчі акти, науково-методичні матеріали, науково-монографічну літературу, публікації статистики, аналітичну інформацію органів управління.

Індивідуальна залікова робота є складовою модулю №1 «Теорія демократії та базові інститути демократичного суспільства». Час, потрібний для виконання індивідуальної роботи, складає 8 годин самостійної роботи. Виконання, оформлення та захист індивідуальної залікової роботи здійснюється слухачем відповідно до методичних рекомендацій.

2.6. Орієнтовні теми індивідуальної залікової роботи

1. Розуміння демократії від часів античного світу до сьогоднішніх днів.
2. Зміст поняття «права людини», суть і призначення політичних прав людини та громадянина.
3. Взаємозв'язок громадянських і політичних прав та свобод людини.
4. Форми та моделі демократії. Чому не може існувати ідеальна демократія?
5. Цінності демократії та їх дотримання в сучасній Україні.
6. Зв'язок між законом та правом в умовах тоталітарного, авторитарного та демократичного суспільств.
7. Функції парламенту в сучасній демократичній державі.
8. Роль децентралізації, регіонального й місцевого самоврядування в системі демократичного правління.
9. Форми прямої демократії в системі місцевого самоврядування.
10. Вплив глобалізації на розвиток демократії та її форми.
11. Демократичні елементи у політичній практиці Запорозької Січі та Гетьманщини.
12. Проблеми розвитку демократії в сучасній Україні.
13. Роль демократичної освіти для розв'язання проблем демократизації та зміцнення демократії в державі.
14. Порівняльний аналіз обраних партійних програм і виборчих платформ окремих політичних партій і партійних коаліцій.
15. Виборча система та типи виборчих систем у демократичних країнах.
17. Тип та особливості становлення виборчої системи в Україні.
18. Порівняння участі у політичному житті громадян країн розвинутої демократії і України.
19. Особливості протестної поведінки громадян та її вплив на стабільність та якість демократії.
20. Головні функції груп інтересів та політичного представництва
21. Основні причини слабкості класичних груп інтересів в Україні.
22. Що таке громадянське суспільство? Співвідношення розвитку громадянського суспільства та рівня демократії.
23. Функції громадянського суспільства в системі народовладдя.
24. Механізми зміцнення інститутів громадянського суспільства в Україні та впливу на формування громадянської свідомості людей.
25. Феномен легітимності. Роль легітимації в утвердженні демократичного режиму.
26. Критерії легітимності влади. Механізми легітимації та зміцнення демократичного режиму в Україні.
27. Особливості сприйняття ліберально-демократичних цінностей в українському суспільстві.
28. Соціальне партнерство та переваги запровадження механізму соціального партнерства в Україні.
29. Сучасні моделі переходу до демократії.
30. Особливості переходу-демократизації в Україні та його результати.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

Методами навчання дисципліни «Теорія демократії та базові інститути демократичного суспільства» є способи спільної діяльності й спілкування викладача і слухачів. Залежно від джерела знань, під час навчальних занять, як практичних, так і лекційних, використовуються наступні методи навчання:

- словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог);
- наочні (демонстрація, ілюстрація);
- практичні (рішення задач, ділові ігри).

Також для активізації навчально-пізнавальної діяльності слухачів під час вивчення даної навчальної дисципліни використовуються такі навчальні технології як робота в малих групах, кейси, семінар-дискусія тощо.

3.2. Рекомендована література

Базова література

3.2.1 О. Радченко. Основи демократії : курс лекцій. – Луганськ, ЛНУ, 2012

3.2.2 О. Радченко. Основи демократії. Навчально-методичний комплекс для слухачів за спеціальністю "Державне управління" [Електронний ресурс] / О. В. Радченко // Х.: Вид-во АДНДУ, 2012. – CD-диск, 12 см.

3.2.3 Основи демократії : Навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / За заг. ред. А. Колодій; Укр.-канад. Проект „Демократична освіта”. – К. : вид-во „Ай Бі”, 2002. – 684 с.

3.2.4 Основи демократії. Права людини та їх забезпечення в умовах суспільних змін : Навч. посіб. / О.В. Філонов, В.М. Суботін, В.В. Пашутін, І.Я. Тодоров; 2-ге вид., випр. К. : Знання, 2008. – 215 с.

3.2.5 Бегунов Ю. 13 теорій демократії. / Ю. Бегунов, А. Лукашев, А. Понидилко – СПб. : Изд. дом “Бизнес-Пресс”, 2002. – 240 с.

3.2.6 Дай Т., Зиглер Х. Демократия для элиты. Введение в демократическую политику / Пер. с англ. - Москва, 1984.

3.2.7 Даль Р. О демократии / Пер. с англ. А. С. Богдановского; Под ред. О. А. Алякринского. - Москва, 2000.

3.2.8 Невичерпність демократії: Видатні діячі минулого і сучасності про вільне, демократичне суспільство і права людини. — Київ, 1994.

3.2.9 Патнам Р. Д. Творення демократії. Традиції громадської активності в сучасній Італії. — Київ, 2001.

3.2.10 Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. — Київ, 1994. .

3.2.11 Поппер К. Демократия и народоправие // Новое время. — 1991. - № 8.

3.2.12 Теория политики: Учебное пособие / под ред. Б. А. Исаева. – СПб. : Питер. 2008. – 464 с.

Допоміжна література

3.2.13 Держава і політика: посібник / за наук.ред.д.держ.упр. О. В. Радченка, [автори-упоряд. М. Д. Городок, А. В. Карташов, О. В. Радченко та ін.]; Міжнародний республіканський інститут. – К.: IRI, 2016. – 372 с.

3.2.14 Державне управління : політологічні та психологічні аспекти [Текст] : Підручник / Д. І. Дзвінчук, О. В. Радченко, В. В. Заблоцький, О. М. Сич.; За заг.ред. д.держ.упр., проф. Радченка О. В.; Вид. 2-ге. – К : Вид-во ВАДНДУ, 2016. – 268 с.

3.2.15 Публічне управління України в умовах інституційних змін : колективна монографія / За наук. редакції д. держ. упр. Р. В. Войтович та П.В. Ворони – Київ, 2019. – 482 с.

3.2.16 Політична модернізація : [підручник] / за ред. д.держ.упр., проф. В. Б. Дзюндзюка; д.держ.упр., доц О. В. Радченка; к.соц.н. О.А.Котукова. – Х. : Вид-во Асоціації докторів державного управління, 2011. – 400 с.

3.2.17 Абетка політична : навчальний посібник. За наук. ред. док. наук держ. упр. О.В.Радченка; Редактор-упорядник М. Д. Городок, [автори-упоряд. С.В. Герасимчук, М. Д. Городок, А. В. Карташов, О. В. Радченко, О. О. Радченко, Є. О. Романенко, О. Г. Солонтей, В. Ю. Стасюк]; Вид. 10-е, доп. і перероб. – К. : Вид-во "ВАДНДУ", 2016. – 400 с.

3.2.18 Класики політичної думки (від Платона до Макса Вебера) /за ред. Й.З. Дзюбка, Х.М. Левкіського. – К.: Вища школа, 2002. – 382 с.

3.2.19 Публічний діалог в системі політичної культури демократичного суспільства : монографія / О. М. Крутій, О. В. Радченко. – Х. : Вид-во АДНДУ, 2015. – 320 с.

3.2.20 Влада і суспільство: діалог через громадські ради: монографія/за заг. Ред.. Шайгородського Ю.Ж.- К.: ПОЛИВОДА А.В., 2011.-148 с.

Інформаційні ресурси в інтернеті:

3.2.21 Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

3.2.22 http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Apdu/index.html

3.2.23 http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vnadu/index.html

3.2.24 http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_du/index.html

3.2.25 <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DeBu/index.html>

3.2.26 http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dbms/index.html

3.2.27 http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dums/index.html

3.2.28 <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Dutp/index.html>

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

4.1. Методи контролю та схема нарахування балів

Оцінювання окремих видів виконаної слухачем навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл. 4.1.

Таблиця 4.1

1 семестр		Мах кількість балів
Модуль №1		
Вид навчальної роботи	Мах кількість балів	
Виконання та захист індивідуальної залікової роботи	20	
Участь в роботі під час практичних занять (відповіді на питання, участь в обговоренні, експрес-опитування (з урахуванням виконання завдань, отриманих під час настановної сесії) (10 балів*2)	20	
Виконання тестового завдань до практичного заняття	20	
Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 слухач має набрати не менше 36 балів		
Виконання модульного тесту	28	
Усього за модулем №1	88	
Семестровий залік		12
Усього за дисципліною		100

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються слухачу, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку (табл. 4.2).

Таблиця 4.2

Відповідність рейтингових оцінок за окремі види навчальної роботи
в балах оцінкам за національною шкалою

Рейтингова оцінка в балах				Оцінка за національною шкалою
Виконання та захист індивідуальної залікової роботи	Участь в роботі під час практичних занять	Виконання тестового завдання до практичного заняття	Виконання модульної роботи	
18-20	9-10	18-20	26-28	Відмінно
15-17	8	15-17	21-25	Добре
12-14	6-7	12-14	17-20	Задовільно
менше 12	менше 6	менше 12	менше 17	Незадовільно

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих слухачем за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.4. Сума поточної та контрольної модульних рейтингових оцінок становить підсумкову модульну рейтингову оцінку (табл.4.3), яка в балах та за національною шкалою заноситься до відомості модульного контролю.

Таблиця 4.3

Відповідність підсумкових модульних рейтингових оцінок
в балах оцінкам за національною шкалою

Модуль №1	Оцінка за національною шкалою
79 - 88	Відмінно
66 - 78	Добре
53 - 65	Задовільно
Менше 53	Незадовільно

4.5. Підсумкова модульна рейтингова оцінка у балах становить підсумкову семестрову модульну рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінку за національною шкалою (табл. 4.4).

Таблиця 4.4

Відповідність підсумкової семестрової модульної
рейтингової оцінки в балах оцінкам за
національною шкалою

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою
79 - 88	Відмінно
66 - 78	Добре
53 - 65	Задовільно
менше 53	Незадовільно

Таблиця 4.5

Відповідність залікової
рейтингової оцінки в балах оцінці
за національною шкалою

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою
12	Відмінно
10	Добре
8	Задовільно
-	-

4.6. Сума підсумкової семестрової модульної та залікової (табл. 4.5) рейтингових оцінок у балах становить підсумкову семестрову рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS (табл. 4.6).

Таблиця

4.6 Відповідність підсумкової семестрової рейтингової оцінки в балах
оцінці за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)

67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

4.7. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки слухача.

4.8. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка заноситься до залікової книжки та навчальної картки слухача, наприклад, так: **92/Відм./А**, **87/Добре/В**, **79/Добре/С**, **68/Задов./D**, **65/Задов./Е** тощо.

4.9. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ змін	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				